

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate, de
Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non
Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

Art. III. Vtrum peccatum veniale in homine justo habitualiter referatur in
Deum?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78232)

proprium bonum diligitur contrariè plusquam Deus; cuiusmodi sunt illi qui ex propria ratione habent excludere à subiecto gratiam & charitatem, ac sistant in bono proprio privativè: alii verò, qui quantum est ex se gratiam non excludunt, quamvis terminentur ad aliquid dilectum plusquam Deum negativè, eò quòd in illo sistant, non verò in Deo, non sunt tamen peccaminosi, quia non excludunt quantum est de se maiorem Dei dilectionem, sed ab ea præscindunt, nec sistant in bono proprio privativè, sed tantum præcisivè, ut dictum est.

§. III.

Solvantur quædam instantiæ.

Contra principalem solutionem, quã diximus bonum proprium & privatum, ut connotans privationem gratiæ & charitatis, esse finem ultimum peccantis mortaliter, quædam possunt fieri instantiæ, quas breviter hic proponemus ac diluemus.

67. In primis objici potest, quod peccator, qui diligit amicum amore amicitiæ, ipsum non diligit sub ratione boni proprii; aliàs eum non diligeret amore amicitiae, sed concupiscentiæ: Ergo non refert omnia quæ agit in bonum proprium tanquam in ultimum finem.

Secundò: Finis ultimus peccatoris debet opponi fini supernaturali qui est Deus, & excludere relationem ad illum: Atqui bonum proprium in tota sua latitudine id non habet, sed tantum bonum inordinatum ut sic: Ergo non illud, sed istud est finis ultimus peccatoris.

Tertiò: Ultimus finis peccatoris debet aliquid superaddere ultimo fini in communi, per quod peccator à iustis discernatur: Sed bonum proprium nihil videtur addere supra rationem ultimi finis in communi, per quod peccator discernatur à iusto: Ergo, &c. Major patet. Minor probatur. Bonum proprium in tota sua latitudine non habet maiorem determinationem, quam bonum satiativum proprii appetitus: Sed bonum satiativum proprii appetitus est ipse finis ultimus in communi, in quo conveniunt iusti & peccatores: Ergo bonum proprium nihil superaddit ultimo fini in communi, per quod peccator à iustis discernatur.

Denique arguitur: Aliter debet assignari finis ultimus existentis in mortali peccato, ac existentis in puris naturalibus absque peccato & gratia: Sed finis ultimus existentis in puris naturalibus esset bonum proprium & privatum: Ergo illud non potest esse finis ultimus peccatoris.

68. Sed hæc levia sunt, & ex fundamentis supra statutis facile dilui possunt. Unde ad primam instantiam, nego Antecedens: amicitia enim, nisi sit charitatis, quæ ex amore Dei ortum habet, semper oritur ex amore sui ipsius, & omne bonum quod appetitur amico, ordinatur ultimè ad bonum proprium appetentis; propterea enim amicus vult amico bonum, quia est aliquid sui, seu potius quia est alter ipse; juxta illud comm une effatum, *Amicus, alter ego*. Unde Aristoteles 9. Ethic. cap. 4. ait: *Amicabilia ad alios ex his quæ sunt ad seipsum profecta esse videntur*. Et cap. 5. *Amantes amicum (inquit) id amant quod sibi ipsis est bonum: vir enim bonus factus amicus, bonum fit ei cuius jam est amicus; uterque igitur & id quod sibi*

Tom. III.

A *bonum est amari*. Quæ verba ita exponit S. Thomas ibidem lect. 5. *Respondet cuidam objectioni tacite, dictum est enim supra, quod unicuique est amabile quod est ei bonum: contra quod videtur esse quod homo amat amicum ipsius gratiâ. Sed ipse respondet, quod illi qui amant amicum, amant id quod est bonum sibi ipsis: nam quando ille, qui est bonus in se, est factus amicus alicuius, fit etiam bonum amico suo, & sic uterque dum amat amicum, amat quod sibi bonum est, &c.*

Ad secundam, concessa Majori, nego Minorem: nam licet bonum proprium absolute & secundum se non excludat relationem ad Deum, nec ipsi opponatur, bene tamen prout connotat privationem gratiæ & charitatis, quæ est in quolibet peccante mortaliter, ut ex supra dictis patet.

Ad tertiam, concessa Majori, nego similiter Minorem. Ad cuius probationem, nego Majorem: aliquid enim superaddit bonum proprium, quod non importatur in ratione boni satiativi ut sic, nempe quod satiet ut perfectio naturæ aut suppositi appetentis, & tanquam bonum ordinatum ad ipsum appetens sicut ad finem *Cui*, ita quod proprium suppositum sit quasi regula & mensura talis boni, ut supra exposuimus. Hoc autem sufficit ad hoc ut bonum proprium constituat in peccatore finem ultimum particularem, distinctum à fine ultimo iusti: nam quamvis finis ultimus iusti comparatur ad ejus voluntatem ut satiativus, non tamen per modum perfectivi ipsius appetentis, & tanquam bonum ordinatum ad ipsum ut ad finem *Cui*, eique commensuratum, sed ut propria perfectio alterius naturæ, scilicet divinæ, quam proinde perfectionem appetit & ordinat ad suppositum in quo est talis natura, tanquam ad finem *Cui*: quia, in iusto præter propriam naturam reperitur gratia, quæ est participatio divinæ naturæ, & charitas, quæ est talis naturæ appetitus seu inclinatio, quæ inclinatur hominem ad bonum proprium illius suppositi in quo est talis natura, scilicet Dei, ut supra declaravimus.

D Ad ultimam dicendum est, ultimum finem hominis in puris naturalibus esse proprium bonum præcisè secundum se, non connotando privationem gratiæ, sed simplicem ejus carentiam & negationem, atque adeo neque includendo, nec positivè aut privativè excludendo relationem ad finem supernaturalem, sed omnino præscindendo ab ea: in quo satis distinguitur à fine ultimo peccatoris, qui (ut supra ostendimus) prædictam relationem positivè excludit, cum in obliquo & de connotato gratiæ privationem importet.

ARTICULUS III.

Utrum peccatum veniale in homine iusto habitualiter referatur in Deum?

Certum est, peccatum veniale, ut tale est, in homine iusto, nec actualiter, nec virtualiter posse referri in Deum; cum Deus in genere causæ finalis non moveat, nec movere possit ad committendum quodcumque peccatum: unde solum difficultas est, an possit referri in Deum habitualiter, & de facto in illum referatur in homine iusto;

PPP

Partem

Partem negativam tenent plures ex Recentioribus, non valentes concipere quo pacto id quod revera Deo displicet, sicut displicet quodcumque peccatum, & quod ab ipso ut primo principio nequit procedere, possit aliquo modo referri in ipsum tanquam in ultimum finem. Nihilominus.

70. Dicendum est, in aliquo vero sensu posse affirmari, peccatum veniale in homine iusto, habitualiter referri in Deum. Ita docet S. Thomas variis in locis: nam hic quaest. 88. art. 1. ad 2. ait: *Veniale peccatum non excludit habitualem ordinationem actus humani in gloriam Dei; sed solum actualem; quia non excludit charitatem, quae habitualiter ordinat in Deum.* Et in solut. ad 3. dicit quod *ille qui peccat venialiter, inhaeret bono temporali, non ut fruens, quia non constituit in eo finem, sed ut utens, referens in Deum non actu, sed habitu.* Eandem doctrinam tradit 2. 2. quaest. 24. art. 10. ad 2. his verbis: *Quod amat in peccato veniali (intellige à iusto) propter Deum amatur habitu, etsi non actu.* Et in 1. dist. 1. quaest. 3. art. unico ad 4. *Quamvis (inquit) ille qui peccat venialiter, non referat actu in Deum suam operationem, nihilominus tamen Deum habitualiter pro fine habet: unde non ponit creaturam finem ultimum, &c.* Deniq; quaest. 7. de malo art. 1. ad 4. reddens rationem cur iustus peccans venialiter non fruatur creaturâ, nec constituat in ea finem ultimum, sic ait: *Dicendum quod ille qui peccat venialiter, non fruatur creaturâ, refert enim eam habitualiter in Deum, licet non actu.* Non potest ergo revocari in dubium, nostram conclusionem esse de mente D. Thomae; unde ut ejus doctrinam à Recentiorum impugnationibus vindicemus, oportet explicare verum ejus sensum, seu declarare in quo modus praedictae relationis habitualis consistat.

71. Prima explicatio, seu primus dicendi modus est, eatenus peccatum veniale in homine iusto referri habitualiter ad Deum, quatenus non destruit habitum charitatis, qui ex natura sua est efficax ad referendum omnia in Deum, etiam peccatum veniale, si esset in ipsum referibile: unde quod de facto illud in Deum non referat, non est ex defectu charitatis, sed ex eo quod tale peccatum est incapax hujus relationis. Ita Cajetanus 2. 2. quaest. 24. art. 10. §. *Ad hoc dicitur*, ubi postquam exposuit, quid sit actu virtute amare aut intendere, subdit: *Amare autem habitu nec actualem relationem, nec praecedentem intentionem perseverantem ponit, sed solum habitus concomitantiam & efficaciam, quantum est ex parte habitus, importat: ita quod sicut nihil aliud est dicere, amat habitu Deum, quam dicere, habet habitum quo Deus amari possit; ita nihil aliud est dicere, amatur hoc habitu propter Deum, quam habere habitum quo propter Deum hoc amari potest.* Et per hoc patet, quod non oportet amantem habitu hoc propter Deum, ordinare illud intentione habituali in ipsum, ut prima obiectio supponebat: & similiter non oportet hoc esse amabile propter Deum, quia intelligitur amare hoc habitu propter Deum, quantum est ex parte habitus, hoc est, quantum est ex efficacia & natura habitus, quem homo in charitate existens habet, amare potest hoc propter Deum, quamvis aliter sit ex parte amabilis, quia non est referibile in Deum: & per hoc cessat secunda obiectio.

72. Doctrinam hanc Cajetani approbant Suarez tract. de ultimo fine disp. 2. lect. 4. num. 2. & Vazquez ibidem disp. 5. cap. 2. ubi de hac Cajetani interpretatione loquens, ait: *Ego quidem ex-*

istimo doctrinam hanc veram esse, & nihil aliud melius dici posse pro interpretatione D. Thomae.

Secunda expositio, seu secundus dicendi modus est Medinae, Aluaris, & Aliorum, qui existimant peccatum veniale in homine iusto idcirco referri habitualiter in Deum, quia refertur ad ipsum qui peccat, seu ad proprium ejus bonum, quod in iusto per habitum charitatis est habitualiter relatum in Deum. Quae explicatio displicet Suari, Curiali, & aliis: Quia (inquunt) ut primum medium referatur in finem, medianter secundo, quod est finis primi, necesse est quod secundum medium, quod est finis primi, quatenus terminat habitum in finem, ordinetur in finem: At bonum proprium ejus qui peccat venialiter, non refertur, nec potest referri ad Deum, sub ea ratione quâ est terminus peccati venialis, cum tale peccatum non sit in Deum referibile: Ergo peccatum veniale non potest dici referri in Deum, ex eo quod referatur ad bonum proprium ipsius peccantis, quod in Deum per habitum charitatis referibile est.

Sed haec instantia & ratiocinatio levis & frivola est: facile enim responderetur Majorem esse veram de primis illis mediis, quae mediante secundo in finem formaliter aut virtualiter ordinantur; secus autem de illis quae solum habitualiter in ipsum referuntur; nam minus requiritur ad ordinationem habituales, quam ad actualem, aut virtuales: si autem secundum medium, sub ea ratione quâ terminat habitum in finem, referretur in finem, primum non solum habitualiter, sed etiam virtualiter in illum referretur, quia ordinatio primi maneret virtualiter saltem in secundo, sub ea ratione quâ istud refertur in finem.

Tertia explicatio, seu tertius modus dicendi, est Salmanticensium supra in tract. de fine ultimo disp. 4. dubio 4. §. 2. ubi docent peccata venialia hominis iusti referri in Deum habitualiter, non directè, quasi fiant propter ipsum, sed indirectè & quasi permissivè, quae est in potestate charitatis prohibere illa ne fiant, & de facto prohiberet, si ejus fini adversarentur, quae potestas est quidam modus relationis & dominii indirecti: qui enim habet potestatem impediendi aliquid ne fiat, quamvis de facto non impediat, censetur habere dominium supra illud, potestque actu tale dominium exercere, non movendo aut imperando ut fiat, sed prohibendo ne fiat, & imperando ejus omissionem.

Dices: Ex hac doctrina & explicacione sequitur, iustum non solum peccata venialia, sed etiam mortalia referre habitualiter in Deum per charitatem; cum charitas non solum peccatorum venialium, sed etiam mortalium omissionem imperare possit, & prohibere ne tam ista quam illa fiant.

Sed negatur sequela: nam ut aliquid denominetur relatum habitualiter in Deum per charitatem, debet ipsi charitati coexistere; si enim ipsi non coexistat, ex defectu materiae capacis denominationis, suspenditur talis denominatio: peccata autem mortalia non coexistunt charitati, sicut venialia; unde licet charitas illa prohibere possit, & eorum omissionem imperare, non possunt dici relata habitualiter in Deum per charitatem, sicut peccata venialia.